

Lodewijk Gunther Moor: Zelfredzaamheid is bon ton

'Burgers moeten leren niet te laf te zijn'

- SMVP propageert een grotere verantwoordelijkheid van burgers
- De stichting vindt het goed dat gemeenten de regietaak hebben

Steeds meer stimuleert de overheid de sociale zelfredzaamheid van burgers. Eigen verantwoordelijkheid nemen is 'in'. Ook op veiligheidsgebied. Directeur Lodewijk Gunther Moor (64) van de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP): 'Zelfredzaamheid is nu bon ton. Maar wij propageren al jaren een grotere verantwoordelijkheid van burgers.'

Met 'wij propageren' doelt u op de mensen van de SMVP. Kunt u iets meer over de stichting vertellen?

'Wij zijn een netwerkorganisatie waarin wetenschap, politiekorpsen, politieacademies en overheden vertegenwoordigd zijn. In 1986 is de stichting opgericht door een aantal kritische mensen binnen de politie. Zij vonden dat er een club moest komen die zich bezighield met de dagelijkse problemen van de politie, maar dan vanuit het oogpunt van burgers en bedrijven. Toen al was de insteek: vertrouw voor je eigen veiligheid niet alleen op politie en overheid, maar ook op jezelf. Je kunt meer doen dan je denkt. Het zijn niet de minsten die zich bij dat initiatief hebben aangesloten. Ons bestuur wordt geleid door prof. mr. Pieter van Vollenhoven en bestaat verder uit een hoofdcommissaris en leden waaronder Elco Brinkman, Ed d'Hondt en Hans Wiegel. Adviserende leden zijn de secretarissen-generaal van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Justitie. Met deze mensen zetten wij projecten op het gebied van maatschappij en veiligheid in gang.'

Wat is uw rol als directeur daarin?

'Ik heb, samen met twee secretaresses, de dagelijkse leiding. Met een achtergrond in de politicologie en criminologie ben ik als directeur gedetacheerd vanuit de politie Zuid-Holland Zuid. Ik maak verslagen van

alle projecten, leg ze voor aan het bestuur en laat er vervolgens publicaties van maken, die wij verstrekken aan derden. Er is veel belangstelling voor onze publicaties vanuit de wetenschap, maar ook van lokale veiligheidsmensen. Daarnaast worden wij veel benaderd door de media. Als SMVP hebben wij een mening over ontwikkelingen in de maatschappij omtrent veiligheid. Wij vinden het leuk om onze mening publiek te ventileren.'

Noem eens een voorbeeld van een succesvol initiatief waar de SMVP aan de basis stond?

'Jaren geleden al, eind jaren tachtig en begin jaren negentig, introduceerden wij het werken met 'koppels' in achterstandswijken.

'Veiligheid is een subjectief begrip. Het gaat om het gevoel van mensen'

Wij koppelden de wijkagent en de opbouwwerker aan elkaar en samen gingen zij in de wijk aan de slag. Ben heel down to earth, maar erg succesvolle aanpak. Dit initiatief loopt in sommige steden nog steeds. Een ander succes speelde rondom de reorganisatie van de politie, in de jaren '90, vlak na de IRT-affaire. Wij ontwikkelden in die tijd een toekomstvisie op de politie, waarin gebiedsgericht werken centraal stond. Die visie is door heel veel korpsen omarmd en overgenomen. Het was in de tijd van het rapport Roethof over kleine criminaliteit en wij benadrukten dat veiligheid niet alleen een zaak van politie en justitie was, maar ook van bijvoorbeeld scholen en bedrijven. De zogenoemde maatschappelijke veiligheid. Onder andere het genootschap van

leraren riep: ammehoela, daar zijn wij niet voor. Tegenwoordig heeft iedere school een veiligheidsplan. Het maatschappelijk veld is dus toch toeschietelijker geworden.'

Hoë ziet u in dit licht de rol van gemeenten in het veiligheidsbeleid? Zij worden expliciet verantwoordelijk gehouden, zij hebben een regietaak. Terecht?

'In principe is het geen slechte zaak dat gemeenten de regie voeren, maar in de praktijk zag en zie je vaak dat ze er weinig van bakken. Het gaat zelfs zo ver dat de politie in sommige gemeenten die taak helemaal heeft overgenomen. Ik kan dat ook wel verklaren. Als je het zwart wit stelt dan zijn ambtenaren de denkers, de bureaucraten, en de mensen van de politie doeners. Naar

ons idee is het goed als de gemeente de regie heeft, maar als zij verstandig is, gebruikt zij de politie daarbij als aanjager. Een goed functionerende politie is ondergeschikt, maar kan wél met gezag opereren.'

Op 28 januari houden jullie, samen met het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid, een conferentie over de gemeentelijke regierol. Vinden jullie het belangrijk om het debat hierover aan te zwengelen? 'Zeker. Dat doen we ook voortdurend, niet alleen met zo'n conferentie, maar bijvoorbeeld ook met publicaties en lezingen. Op 28 januari stellen wij onszelf de vraag wat regionalisering betekent voor de regierol van gemeenten. Je ziet dat steeds meer instanties zich regionaal gaan opstellen en

wij willen weten hoe gemeenten binnen die ontwikkeling het eigen veiligheidsbeleid kunnen waarborgen.'

En?

'Oh, dat kan heel goed. Er zitten juist kracht en kansen in regionale samenwerking! In Alblasserdam zijn ze ver met het jeugd-beleid, in Gorinchem weten ze meer van horecabeleid. Dan is het toch prachtig als je daarin van elkaar kunt leren? Ook zie ik veel in de veiligheidshuizen die worden opgezet, vooral in Limburg gaat dat heel erg goed. Daar hebben meerdere, vooral ook kleine gemeenten de handen ineen geslagen. Op die manier bereiken ze meer. Ik zie het ook binnen de politie Zuid-Holland Zuid. Daar is een veiligheidssociëteit opgericht waar burgemeesters uit alle gemeenten, de hoofdofficier van justitie en het politiemanager nadenken over de bestuurlijk politieke beleidsvorming. Burgemeester Frank Koen van de gemeente Zederik, de kleinste gemeente van allemaal, is de voorzitter van die sociëteit. Zo zie je dat je je door samen te werken ook nog kunt profileren als kleine gemeente. Ik denk dat veel gemeenten onterecht huiverig zijn voor samenwerking op een wat hoger niveau.'

Is dit wat jullie betreft het belangrijkste veiligheidsthema voor de komende jaren?
'Op dit moment denk ik dat het belangrijkste thema 'burgermoed' is – dat ligt erg in het verlengde van die eigen verantwoordelijkheid waar wij zo voor staan. Burgers moeten leren niet te laf te zijn in het publieke domein. We hebben door de universiteit Nijmegen laten onderzoeken wat er gebeurt met mensen die zelf ingrijpen, die bijvoorbeeld een inbreker staande houden en de politie waarschuwen. Wat zie je? Lagere rechters zeggen dan nog vaak: u bent over de schreef gegaan, terwijl hogere rechters al veel vaker zeggen: u heeft gehandeld uit noodweer. Zoals de kaseigenaar die zijn kassen binnenkwam, daar een dief aantroef en zelf de eerste klap uitdeelde. In hoger beroep is die man vrijgesproken. Ik vind dat interessante casuïstiek. In de tijd van die twee Albert Heijnjongens die een dief in de kraag grepen en strafkregen, hebben wij ons ook geroerd: Ons advies was hen geen procesverbaal te geven. Wij vinden het OM daar soms niet moedig in. Met het Fonds Slachtofferhulp gaan we een pilot uitvoeren

Lodewijk Gunther Moor: "Veel gemeenten zijn onterecht voor samenwerking op hoger niveau"

om burgers weerbaarder te maken en professionals meer bekend te maken met deze benadering."

Dus iedereen mag er straks op los slaan?

'Dat bedoel ik natuurlijk niet. Als iemand met een geweer voor je staat, zeg je natuurlijk niet: Zo, dat gaan we eens even zelfredzaam oplossen. En ik verwacht ook niet van ouderen of zwangere vrouwen dat ze een inbreker staande houden. Maar er is in onze ogen wél meer mogelijk dan veel burgers nu weten. Dat willen we hen bijbrengen.'

Jullie roeren je op veel terreinen tegelijk...

'Dat is onze aanpak. De professionals die bij de SMVP betrokken zijn, komen veelal uit

de praktijk, zij zien en horen dingen. Wordt er een interessant probleem of kwestie gesignaleerd dan gaan we kijken of we daar iets mee kunnen – het gebeurt allemaal con amore. Heel laagdrempelig eigenlijk. Onze vice-voorzitter Hans Wiegel had contact met een politiemans in Gelderland-Zuid. Toen ze het over probleemjongeren hadden, vertelde de agent hem: 'Wij zien wel heel veel dingen, maar er gebeurt niet veel mee.' Toen zijn we daar een pilot gestart waarbij de politie jongeren gaat helpen met de toeliding naar werk en school.'

Maar dat is toch helemaal geen taak van de politie?

'Daar ben ik het niet mee eens. Ik vind het niet zo raar dat de politie dit soort taken op zich neemt. Dit is óók een manier van de vrede handhaven. Verbinden werkt, hebben we al eerder gemerkt. Er is niets op tegen als de politie dan de instantie is die die verbinding legt.'

Nog meer mooie voorbeelden?

'Met het Centrum voor Politiestudies in Gent houden we ons bezig met *restorative policing*, herstelbemiddeling. Hoe verzoen je dader en slachtoffer met elkaar? De bemiddelende rol van de politie daarin is volgens ons heel belangrijk. In Engeland is men daar veel verder mee. In Nederland zijn politiemensen vaak wat terughoudend om die taak op zich te nemen, terwijl uit onderzoek

veel met best practices. Die kun je goed toepassen. De veiligheidsmonitor vind ik een goed instrument omdat het je helpt bij de les te blijven. We moeten niet vergeten dat veiligheid ook een heel subjectief begrip is, het gaat om het gevoel van mensen. Een agent kan wel zeggen: 'Maar mevrouw, het is hier helemaal niet gevaarlijk. Dat wijzen de cijfers uit', maar daarmee neem je niet de angst van die mevrouw weg. De veiligheidsmonitor geeft, naast kwantitatieve bevindingen, ook heel goed dit soort kwalitatieve waarden weer.'

So bezien zal veiligheid wel een hot item blijven...

'O ja, veiligheid of beter gezegd onveiligheid zal de angst van de samenleving blijven. Het is een enorme uitdaging voor de professionals hoe daar mee om te gaan. En

'Onveiligheid zal de angst van de samenleving blijven'

blijkt dat de politie relatief al heel veel tijd besteedt aan het handhaven van de vrede en lang niet zo veel aan boeven vangen als ze ons willen doen geloven.'

Nicis Institute houdt zich ook bezig met veiligheid, onder meer met de integrale veiligheidsmonitor. Een nuttig instrument in uw ogen?

'Zeker. Veiligheid is een dwarsfunctie die heel veel terreinen doorsnijdt: jeugd, wonen, bestuur... met de expertise die Nicis Institute in huis heeft, kun je onderzoeken welke betekenis veiligheid heeft voor al deze beleidsterreinen. Net als wij doen jullie

voor ons een uitdaging om verder te gaan met de burgermoed en eigen verantwoordelijkheid waar we het al over hadden.'

Nienke Ledegang

De conferentie 'Integraal veiligheidsbeleid regionaliseert! Hoe regionale samenwerking het lokale veiligheidsbeleid versterkt' van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) en de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP) vindt plaats op woensdag 28 januari 2009 in Regardz De Eenhoorn Amersfoort. Voor meer informatie zie www.smvp.nl

Doelstelling van de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie

In het begin, vanaf 1986, bewoog de SMVP zich op terreinen van de veiligheidszorg waarop de politie opereert of die voor de politie van belang zijn. Maar de laatste jaren heeft de stichting zich ook op andere gebieden van de veiligheid (zorg) in de discussie gemengd. De SMVP wil weten welke problemen in de maatschappij belangrijk worden gevonden bij zowel bedrijfsleven en non-profitorganisaties als burgers, en welke bij de overheid. Haar activiteiten kunnen heel praktisch zijn (bijvoorbeeld experimenten met sociale zelfredzaamheid van burgers), maar ook abstract (bijvoorbeeld het verrichten van een algemene analyse van het functioneren van de politie). Los van de individuele belangen biedt de stichting een forum waarin alle betrokkenen deelnemen aan de discussies en ontwikkelingen.

De SMVP beoogt de volgende activiteiten te ontplooiën:

- Visies formuleren om de maatschappelijke agenda te beïnvloeden;
- Partijen bij elkaar brengen;
- Bewustwording en discussie bevorderen;
- Nieuwe ontwikkelingen stimuleren door advisering en experimenten;
- Ontwikkelingen bij de overheid en in de maatschappij kritisch volgen;
- Netwerken bevorderen en onderhouden.

Uit: 'Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie 18 jaar' (1986-2004), Een Verantwoording.

